

Benyttelsen af Mejemaskiner i Danmark.

Meddelelser fra Forpagter Borries, Søholm; Forvalter N. la Cour, Durupgaard; Proprietær Nyholm, Frederiksdal; Høffjægermester Pech, Balbygaard; Kammerherre Sehestedt-Suul, Ravnholt; Proprietær Petersen, Holmstrupgaard og Forpagter Olsen, Rønnebæksholm.

Da det synes, at Mejemaskinen, trods de mange Vidnesbyrd om dens store Fordelagtighed, der ledsagede den hertil fra Udlandet, kun meget langsomt vil vinde en nogenlunde almindelig Udbredelse i det danske Agerbrug, og da det maa antages, at en almindelig Benyttelse af Mejemaskiner bedst vil kunne fremmes ved, at der offentlig meddeles Beretninger om de Forsøg, der i saa Henseende ere gjorte her i Landet, henvendte vi os for en Tid fiden til Mand i Landets forskjellige Egne, der allerede i længere eller kortere Tid havde brugt en eller anden af de forskjellige Slags Mejemaskiner, med Anmodning om at de godhedsfuldt vilde meddele deres indvundne Erfaringer til Offentliggjørelse i Tidsskriftet. Dette maatte ansees for saa meget mere ønskeligt, som der var hengaaet flere Aar, siden den sidste Beretning om Prøver med Mejemaskiner var meddeelt her i Tidsskriftet. Vor Anmodning blev ikke frugtesløs, idet vi nu have den Glæde at kunne meddele vore Læsere nedenstaaende interessante Meddelelser*). Flere af de i disse nævnte Maskiner

*) Vi tillade os tillige at anmode d'Err., som have brugt Mejemaskiner, men til hvem vi, af Mangel paa Kjendskab dertil, ikke direkte have henvendt os, om at meddele os deres Erfaringer til Offentliggjørelse i et kommende Hefte.

findes omtalte, beskrevne og ledsagede af Afbildninger i Tidsskriftets 3die Række: 8de Bind, Side 372; 11te Bind, Side 424 og 12te Bind, Side 170, hvilke Meddelelser og Tegninger vi bede sammenholdte med nedenstaaende Beretninger. Et Par af de nedenfor omtalte Maskiner lade vi ledsage af Tegninger, der dog fremstille Maskinerne, saaledes som de i Sommer fandtes ved det store engelske Landbrugsmøde, altsaa med de Detailforbedringer, som de sidste Par Aar have bragt med sig.

De Punkter, hvorpaa vi ved nedenstaaende Besvarelse navnlig bad Opmærksomheden rettet, vare følgende:

1. Mejemaskinens Navn og Konstruktion.
2. Dens Fabrikationssted.
3. Fabrikationsaar.
4. Pris. a) Indkjøbspris. b) Told og Fragt.
5. Er Maskinen i det Hele taget forarbejdet godt og af gode Materialier?
6. Hvilke Dele af Maskinen have særlig været udsatte for Slid eller Bræk og ere som Følge deraf blevne fornyede?
7. Hvor store have Bedligheds- og Fornyhelsesomkostningerne været hvert Aar?
8. Hvilke Mangler har Maskinen med Hensyn til Arbejdets gode Udførelse i Almindelighed, og særlig naar Sæden ligger eller Jorden er vaad?
9. Hvorledes behandler den Kornet ved Afmejningen og Afslægningen?
10. Til hvilke Kornarter egner Maskinen sig bedst?
11. Hvor stor Haand- og Hestekraft bruges til Maskinens Betjening?
12. Hvor meget Arbejde har Maskinen kunnet udføre i en Arbejdsdag paa 11 Timer, Hviletiden fraregnet?
13. Hvormange Tdr. Land af de forskjellige Kornarter har Maskinen høstet hvert Aar siden dens Anskaffelse?
14. Har De efter Anskaffelsen af Maskinen formindstet Antallet af de faste Høstfolk?

15. Hvilke Forbedringer i Jordens Dyrkning nødvendig-
gjøres, og hvilke Forandringer i Jordens Drift mulig-
gjøres af Maskinen?

Red.

I Henhold til Redaktionens ærede Øpfordring til at meddele
hvilke Erfaringer jeg har gjort ved Brugen af Mejemaskiner, til-
lader jeg mig at besvare Spørgsmaalene i samme Orden, som
de ere fremsatte.

1. Navnet paa de her brugte Maskiner er „Sa-
muelfsons selvaflæggende Høstemaskiner“ (see Fig. Side 587).
Sæden affjæres ved „Sav“ og bortføres fra Bordet saa
langt ud til Siden, at den senere hen ikke ligger i
Bejen for Hestenes Gang. Afslægningsapparatet bestaaer af 2
Stænger, der sidde paa en lodret staaende Axl. Riverne, der
sidde paa Enden af Stængerne, gribe og trykke Sæden nedad
mod Bordet og føre den i Bue ud derfra; deres mer eller
mindre vandrette Vandring er betinget af en Slags Jernbane,
som ved sine Krumninger op og ned bevirker, at Riverne hæves
og sænkes netop i det passende Øjeblik.

2. Den ene Maskine er fra Fabriken Phønix i Odense,
den anden fra Samuelson, Britannia-works, Banbury i Eng-
land. Begge ere i det Væsentlige af samme Konstruktion.

3. De ere fabrikerede 1863.

4. Maskinen fra Phønix kostede leveret i Kjøbenhavn 308 Rd.

— — England — — do. 388 —

nemlig: selve Maskinen 310 Rd., Reserve dele 24 Rd., Pakkasser
14 Rd., Fragt 24 Rd. og Told 16 Rd.

5. Begge Maskiner ere særdeles godt forarbejdede. Ved
den fra Phønix ere, efter at den har været i Brug et Aar, ad-
skillige Forandringer foretagne, som ere virkelige Forbedringer,
deriblandt en opretstaaende Skjærm ved Savens ene Ende,
som hindrer den i at skjære Axene af, naar Maskinen gaaer i
en vis bestemt, uheldig Retning.

6. Den Del, som mest har været udsat for Brud, er Savstangen. Dog viste sig denne Ulempe især i det første Aar ved den danske Maskine, idet Savstangen gik itu ved Djet eller andre Steder. Efterat være undergaaet en Forandring har Savstangen senere holdt. Sav- eller Knivbladene have ikke lidt synderlig, og have været lette at bringe i Orden paa Marken ved Fil og Nethammer. Smaa Marksten hindre ikke i mindste Maade Maskinen, som gaaer hen over dem, og større løse Sten, som jo let findes paa drainet Jord, hvor de gamle aabne Grøfter ere pløjede til, have været for brede til at kunne komme ind mellem 2 Spyd, og Maskinen er gaaet hen over dem, hvis man ikke holdt stille for at fjerne dem.

7. Bedligeholdelses-Omkostninger hidrørte kun fra itu-brudte Savstænger.

8. Hvor Sæden staaer oprejst eller hænger ensartet til en Side, udfører Maskinen Arbejdet fortrinlig, naar man mejer efter den rette Led, nemlig ved hængende Sæd naar Toppen viser, om end nok saa lidt, ind mod Saven. Hænger Sæden lidt eller meget bort fra Saven med Toppen, falder den affaarne Sæd ud paa den, som endnu ikke er staaet, og tynger denne ned, saa at det meste af Halmen bliver staaende paa Roden, og kun Toppen skjæres af. I kraftig Sæd, hvori Maskinen ellers arbejder smukt, findes undertiden hist og her Pletter, paa hvilke Sæden ligger i en uheldig Retning, og man er da nødsaget til at meje saadanne Pletter af med Mejeredet, hvis man ikke vil finde sig i at see en mindre ordentlig Mejning af Maskinen. I Almindelighed mejer Maskinen kun langs med de 2 Sider af Marken, og man kjører tom den halve Vej; fjældnere mejes langs med de 3 Sider, og kun under gunstige Forhold, hvad ogsaa Bindens Styrke har Indflydelse paa, langs med 4 Sider. Lejesæd, som saa at sige er staaet ned til Jorden, kan Maskinen slet ikke meje, men den kan godt arbejde sig ind under og gjennem liggende Sæd, naar man kjører i den rigtige Retning. Om Morgenens og Aftenens i Duggen og lige efter Regn arbejder Maskinen ikke godt, da Riverne ikke ville føre

Sæden bort fra Bordet, og Afslægningen bliver uordentlig udført. At presse Riverne stærkere ned mod Bordet har sine Banskfeligheder, da Kjæden derved enten let hopper over eller rækker sig for meget. Paa vaad Jord, og især naar det regner, vikler sig et tykt Lag Jord, blandet med Stub, omkring det store Hjul og umuliggjør Arbejdet, desuden sætte de smaa Blade af Vaarsæden og Ukrudet sig fast mellem Savtænderne og Spydnes indvendige Side og standse derved Savens Bevægelse.

9. Sæden lægges særdeles ordentlig af i smaa Neg. Da Sæden ikke altid er eens over hele Marken, maa man ved Bindingen, naar man ikke vil have meget smaa Neg, tage 2 eller 3 Bunker sammen for at danne et Neg. Bindingen gaaer lettest, naar den stæer snart efter Mejningen, da det Afmejede, især naar der er mejet efter 3 eller 4 Ved, maa lempes lidt. Bindingen gaaer langsommere efter Maskinen end efter Mejerede, og i vaadt Vejr spirer Sæden let inde i Bunkerne. Man faaer glattere og mere skjære Neg efter Maskinen, og faaer derfor færre Læs pr. Td. Land. Der bliver langt mindre Rivelse efter Maskinen end efter Haandmejningen, da der ikke bliver liggende halvt saameget efter Bindingen. Hvad Kjørnetabet angaaer, da spildes meget lidt ved Maskinen; dette viser sig især i Havren, der kun høstes med Maskine, naar den er fuldkommen tør.

10. Hvede og Havre egne sig bedst til at mejes med Maskinen; ogsaa Bygget mejes godt, naar det staaer oprejst, men derimod mindre godt naar det ligger, da det bløde Straa og den tunge Top saa let lægger sig i alle Retninger. Rug har jeg ikke mejet med Maskine, men der vil neppe være noget til Hinder for at dette kan lade sig gjøre med Fordel, og Kjørnetabet vil ved den sikkert ogsaa være mindre end ved Haandmejning. Grøn Vikkehavre er neppe god at meje, dels fordi Riverne ikke godt kunne føre den af Bordet, og dels fordi man, selv om Maskinen stilles nok saa lavt ned for at tage kort Stub, dog maa tage Hensyn til Ujevnheder, som kunne

bevirke, at Saven slæber paa Jorden, og man kan derfor, ved omhyggelig Mejning ved Haanden, faae en kortere Stub, end med Maskinen.

11. Naar 2 Maskiner, og flere maa ikke gjerne arbejde sammen, gaa efter hinanden, kan det være nok at have 2 fornuftige Knøse og een forstandig Mand til at smøre og eftersee Maskinen og til at sætte Stopperen paa, naar de komme til Enden, hvor de skulle kjøre tomme. Det kommer jo rigtignok an paa, om man har 2 saa paalidelige Menneſter; ellers staaer man sig ved at tage Folk, der ikke ganske kunne gjøre Fjndest ved Mejningen, men ere mere at stole paa ved paakommende Vanstueligheder, thi skulle Maskinerne gaa rast, er det ikke let at følge dem hele Dagen tilføds, og der kan let indtræde noget under Arbejdet, naar den, som skal passe Maskinen med Smørelse, staaer paa den anden Ende af Marken, medens en mere maskinhyndig Kust kunde behøves til at afhjælpe en pludselig indtraadt Ulempe. Jeg har altid brugt 2 stærke Heste for Maskinen og sædvanlig skiftet hver 3die Time. Til mine 2 Maskiner har jeg holdt 4 Mand, som skiftedes med at kjøre, meje Hjørnerne runde, tage smaa Stykker Lejesæd bort, etc.

12. Naar man mejer efter 2 Ved og har en jevn Mark for sig af 40 Tdr. Lands Størrelse og jevnt staaende Sæd, mejer man med 2 Heste og Skifteheste ikke synderlig mere end 4½ til 5 Tdr. Land om Dagen i 11 Timer. Naar man mejer helt rundt paa alle 4 Sider 7 Tdr. Land.

13.	1	Maskine	mejede i 1864	.	67	Tdr.	Land
	2	Maskiner	— i 1865	.	83	—	
		do.	— i 1867	.	95	—	

I 1866 bleve Maskinerne af flere Grunde ikke benyttede, tildels og fordi den hyppige Regn standsede Bindingen og fremsthyndede Haandmejnningen.

14. Da jeg omtrent har ligemange Folk Aaret rundt, har der ej kunnet være Tale om at indskrænke Antallet af faste Høstfolk.

15. Af Forbedringer i Jordens Dykning veed jeg ikke

at nævne andet, end at Drainingen er nødvendig, naar man ret med Nytte skal bruge Maskinen. Endvidere maa man gjerne anvende en god Del af Gjødningen til Udlæget, for at blive fri for den stærke Lejesæd i Brakken, som vil sinke Høsten — og sinke Mejemaskinerne.

Hvad nu Fordelen ved Mejemaskinerne angaaer, maa man ikke betragte Mejningen ved Maskine som billigere end Mejning ved Haanden, thi naar man regner Amortisation, Hestekraft, Mandskab og Tilsyn, saa udføres Arbejdet vist fuldt saa billigt ved Haanden. Men paa Steder, hvor Arbejdskraften er lille, hvor alt drejer sig om at faae Sæden mejet i rette Tid, og hvor Opbinding og Indkjørsel næsten blive til Biting i Sammenligning med det store Tab, man har ved at have den overmodne Sæd staaende paa Roden, udsat for Storm og Sædens øvrige Forringelse ved at blive overmoden, der skjønner man nok paa at have saa gode Benner i Roden, og anseer det for større Fejl at have for saa end for mange Maskiner, selv om de paa Grund af abnorme Forhold slet ikke blive brugte et eller andet Aar. Under Forhold, som de her omtalte, kunne jo maaste Firehøste-Maskiner, eller 4 Heste anvendt paa disse Maskiner, være paa deres Plads. Jeg troer derfor, at hvor man paa større Arealer har nogenlunde jevn Jord uden Grøfter, og har Marker med en heldig Form, vil man see Brugen af 2 eller flere Maskiner blive hyppigere, og de fleste Landmænd, der drive større Gaarde, ville synes vel om en Arbejdskraft, som i ustadige Regnvejrskdage staaer rolig hen uden at kræve Dagløn.

Soholm paa Stevns.

Ch. Borries.

Som Svar paa Forespørgsel fra Redaktionen af „Tidskrift for Landøkonomi“ om Mejemaskiner og deres Anvendelse her paa Gaarden kan følgende fremføres:

Vi have her 3 Mejemaskiner nemlig: 1) Husseys, for-

arbejdet af Schreffell & Howald i Kiel; 2) M'Cormicks, forbedret og forarbejdet af Burges & Key og 3) Samuelsons & Comp.

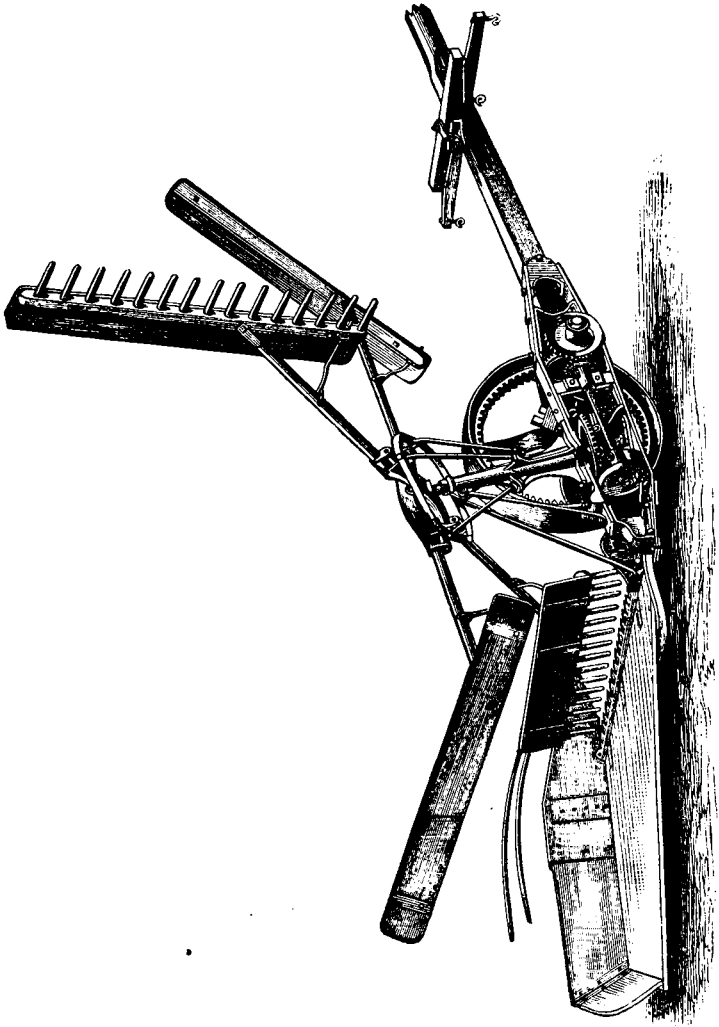
Hussens Mejemaskine er anskaffet hertil 1860 og formentlig forarbejdet samme Aar. Skjærcapparatet bestaaer af temmelig spidsvinklede glatte Knive, der virke som Saxe mod de faste Spyd, som tjene til Støtte for Knivstangen. Da den er uden Afslæggerapparat, maa Kornet aflægges ved Haandkraft. Det falder, afftaaret af Knivene, tilbage paa en Bro, der kan bevæges om en Axe. Er der samlet tilstrækkeligt Korn til et Neg, letter Manden, som sidder paa en over Hovedhjulet anbragt Kasse, med det venstre Ben den forreste Ende af Broen i Bejret, og idet han tillige hjælper til med en Nive, glider Kornet ned ad den nu sakraat staaende Bro og aflægges i Neg bagved Maskinen. Knivstangen bevæges meget hurtigt; det er nødvendigt, da Maskinen ellers meget let stoppes. Er Kornet lidt fugtigt, eller er der Græs eller Kløver i det, samler det sig let mellem Spydene og de spidsvinklede Knive, saa at disse kun ved en meget hurtig Bevægelse kunne skjære sig fri. Det er en væsentlig Ulempe ved Maskinen, og det er Skyld i, at den kun har gjort meget lidt Gavn her, thi den stærke Bevægelse gjør, at den stadig er udsat for Bræk. Maskinen maa vel nok siges at være forarbejdet af gode Materialier, og det maa udelukkende tilskrives en uheldig Konstruktion, at den ikke kan holde. Navnlig er det Knivstangen og dennes Forbindelse med Krumtappen, som idelig springer. Endvidere er der den Ulempe, at det er yderst besværligt og sent at skifte Knivene. Der er Møtrikker, Splitter, Kiler og Bøsninger at tumle med, hvergang en ny Kniv skal sættes for, saa der gaar meget let en halv Times Tid bort med det. Afslægingen er meget vanskelig; det er et strængt Arbejde for en stærk Mand, og kan endda med yderste Flid neppe gøres godt. Ligger Kornet lidt med Maskinen, vil det afftaarne ikke glide tilbage paa Broen, men samler sig op paa den forreste Ende af denne og filtrer sig sammen der, saa det ofte er umuligt at faae Broen vippet

og Kornet aflagt uden at standse. Kornet maa jo nødvendig bindes strax efter Maskinen, for at gjøre Plads for Hestene til næste Omgang. Trods alle disse Mangler kan Maskinen dog nok i staaende ikke for svært Korn udføre Arbejdet endog meget tilfredsstillende, men det, at der, som nævnt, idelig gaaer Bræk paa den, har gjort, at den aldrig har ydet nogen virkelig Hjælp. Den trækkes af 4 Heste.

Burgess & Reys Mejemaskine er kjøbt 1863 paa Landmandsmødet i Odense. Stjærcapparatet bestaaer af meget stumpvinklede Knive, fintakkede i Randen paa den øverste Flade. Den har Afslæggerapparat: 4 Binger, af hvilke de 3 tvinge Kornet ind mod Knivene, og den fjerde, forsynet med en Rive, skyder det affaarne Korn af Broen, og lægger det i Neg ud til Siden bagved Maskinen. Dette Afslæggerapparat er noget klodset og kompliceret. Det har sit væsentlige Støttepunkt i en opretstaaende Bom, som er fastgjort til den Ramme, i hvilken Hovedhjulet har sine Pandelexer. I den anden Ende, ind mod det staaende Korn, er det meget løst understøttet, og det er en væsentlig Mangel, da det giver hele Apparatet en vakkende og uregelmæssig Bevægelse. Det drives fra Hovedhjulet ved en Rjæde uden Ende. Maskinen balancerer saagodtsom udelukkende om det ene store Hjul; kun Broen er understøttet af et mindre Hjul ind mod det staaende Korn. Maskinen har kostet i Odense 273 Rd.; Fragten var 11 Rd., tilsammen 284 Rd. Den er godt forarbejdet af solide Materialier og har ikke været meget udsat for Bræk. De første 2 Aar, 1863 og 64, gif den saagodtsom uden Bræk; 1865 blev den, tilbøielig fordi Høsten gif saa let fra Haanden, brugt mindre, og først 1866 begyndte den at lide. Det var navnlig Afslæggerapparatet, som ikke kunde staa sig. For at holde Ligevægt mod Riven, der er noget tung, er der modsat Riven paa en lang Stang anbragt en Jernkugle, der end ydermere forøger Apparatets Vægt og gjør, at det, da det mangler sikker Understøttelse i den anden Ende, slides stærkt i Bøsninger og Sammensøjninger. Støbegodset ved Afslæggerapparatet blev derfor fornyet 1866. Endvidere har Aen,

hvorpaa Skiven, som driver Knivstangen, sidder, været fornyet. 1867 gif den aldeles uden Bræk. Bedlidgeholdelsesomkostningerne kunne anslaaes til omtr. 40 Rd. ialt. Med Hensyn til Arbejdets Udførelse har Maskinen den Mangel, at den ikke skjærer hele Skaaret rent, da det lille Hjul, som understøtter Broen, paa sine Steder navnlig ved Hjørnerne trækker nogle Straa ned til Jorden, som Maskinen ved næste Omgang ikke kan skjære bort. Forøvrigt udfører den Arbejdet meget godt. Rejsesæd kan den, som vel forøvrigt enhver Mejemaskine, vanskeligere magte. Dog, naar Kornet ikke ligger altfor slemt i Hvirvler og ikke ligger aldeles med Maskinen, klarer den sig nogenlunde, især hvis man paa de værste Steder vil lade en Mand rette ved Sæden, saa at den med Toppen faaer et Bræk ind mod Maskinen. Bingerne kunne da faae fat paa den og føre den ind mod Knivene. Dette er ingenlunde uoverkommeligt. Kjører Maskinen f. Ex. rundt om et Stykke, som ligger alt i samme Retning, kan en Mand med en Rivestage eller lignende meget godt besørge den Side rejst, som ligger med, og Arbejdet kan da næsten altid udføres tilfredsstillende. Er Jorden derimod opblødt, eller er Kornet vaadt, arbejder Maskinen meget tungt, og er det i høj Grad Tilfældet, kan den endog ikke benyttes. Det er en meget vægtig Maskine, og paa blød Bund over Mosehuller f. Ex. synker det store Hjul trods dets Brede altid noget i Jorden. Knivene komme til at gaa for nær paa denne, og der samler sig Stubbe, Ukrud eller Jord ved Spydene, saa Knivene ikke kunne skjære sig fri, Maskinen stoppes, og den er da let udsat for Bræk. Den giver en smuk Stub, aflægger Kornet i regelmæssige Røg, glatte i Roden, og flaaer ikke en Kjerne ud. Den trækkes af 4 Heste uden Skiftning og betjenes af 1 Kust, en Mand til at hugge Hjørner og Huller og en Oghnsmand til at smøre og være ved Haanden, naar der er noget i Vejen. 10 Bindere kunne med Lethed binde, (9 efter Maskinen, 1 efter Manden). Den kan meje 10 Tdr. Land nogenlunde staaende Korn pr. Dag. De Arealer, den har mejet de forskjellige Aar, kunne opgives tilnærmelsesvis saa-

Samuelsons selvstjærende Møjetaffine.

ledes: 1863 og 64 hvert Aar 80 Tdr. Land, 1865 40 Tdr. Land, og 1866 og 67 hvert Aar 50 Tdr. Land.

Samuelsons Maskine (see Tegningen forrige Side) er direkte forstrevet hertil ifjor. Det er en særdeles smuk Maskine, let i hele dens Bygning og dog solid. Den har stumpvinklede glatte Knive, der dog ere spidsere end ved den ovenfor nævnte. Spidserne af Knivene ere afhuggede hvilket har det Fortrin, at de, hvor meget de end slibes, stadig beholde den samme Vinkel, hvorimod Burges & Reys stadig blive mere stumpe ved Slibning. Den har til Afslægeapparat en opretstaaende Axe, der drives ved 2 Sæt koniske Hjul fra Hovedhjulet, og paa Enden af denne ere de 4 Riber befastede. Disse ere under Bevægelsen støttede af en Bue fastgjort til Stativet, hvori Axen bevæger sig, og denne kan hæves og sænkes, hvorved Riberne gives den rette Hældning mod Broen. De 2 af Riberne ere forsynede med Tænder, altsaa aflægges der 2 Neg for hver Omdrejning, Bingerne gjøre, og Negene lægges ligesom ved Burges & Reys til Siden bagved Maskinen. Det er et særdeles findrigt og hensigtsvarende Afslægerapparat. Den koster i Indkjøbspris 291 Rd. 58 β, i Fragt 24 Rd. 21 β og i Told 33 Rd. 45 β, tilsammen 349 Rd. 28 β. Den er meget solid forarbejdet, og endnu har der aldeles ikke været Bræk paa den. Den udfører Arbejdet meget godt, selv om Kornet ligger noget, eller Jorden er lidt vaad. Den er, som nævnt, meget let, hvilket er en betydelig Fordel. Her har den kun været brugt til Hvede og Havre; der er intet Spørgsmaal om, at den ogsaa kan meje Byg, skjøndt det jo er mere svampet i Straaet, men vi have ikke haft Lejlighed til at bruge den der. Den betjenes, som den ovenfor nævnte, af 3 Mand og 10 Bindere og trækkes let af 3 Heste. Den har mejet af Hvede og Havre henholdsvis 12 og 10 Tdr. Land pr. Dag. Salt har den mejet 46 Tdr. Land Hvede og 55 Tdr. Land Havre.

De 2 sidstnævnte Mejemaskiner bidrage meget til at lette Høstarbejdet her paa Gaarden, men selvfølgelig kan der alligevel ikke være Tale om at indskrænke Antallet af Høstfolk. Vi

faae vanskelig for mange Hænder i Høsten, og da vi omtrent have alt Kornet modent paa en Gang, tage vi dog bestandig faamange Folk, som vi paa nogen Maade kunne skaffe Plads til. Vi kunne hjælpe os med mindre Mandskab, men vilse dog nødig gjøre det. Derimod skulle Mejemaskinerne hjælpe til at forkorte Høsten, og det have de ogsaa gjort i afvigte Aar. Som ovenfor nævnt, mejede de 150 Tdr. Land. Med Maskine mejes og bindes 10 Tdr. Land af 13 Mennesker, hvorimod det samme Arbejde udelukkende udført med Haandkraft fordrer 20 til 24; og tages i Betragtning, at ved Maskinmeining kunne de 10 af 13 være svagere Folk, saa kan man nok uden Overdrivelse sige, at en god Mejemaskine leverer en Mark mejet og bundet med den halve Haandkraft mod Mejejernet. Paa de 150 Tdr. Land kunne vi altsaa regne at have sparet 150 Mand, hvilket omtrent svarer til 2 Dages Arbejde med hele den her værende Arbejdsstyrke. Det er et Resultat, som vi kunne være fornøjede med, thi det kan ofte være til uberegnelig Nytte at være 2 Dage tidligere færdig. Saaledes havde det især stor Betydning 1867.

Hvor Mejemaskiner skulle anvendes, er det selvfølgelig heldigt at have regelmæssige Marker; nødvendigt er det jo ikke, men det fremmer Arbejdet. Derimod kan man næsten sige, at det er nødvendigt, at Jorden er drænet, da det vilde være yderst besværligt, næsten umuligt, at tumle med en Mejemaskine mellem Brakgrøfter. Det fremmer Meiningen grumme meget, naar Marken er fri for Sten; man kjører da langt sikkrere, og Knivene holde sig dobbelt saalænge skarpe. Her kjøres Stenene af Kornmarken, naar den tromles; vi have en Kasse paa Tromlen, som gaar langs Agerrenen, og den tømmes af i hver Ende. I Hvedemarken samles Stenene af og lægges fladt ned i Agerrene.

Sluttelig endnu den Bemærkning, at Maskinmeining har det væsentlige Fortrin, at der aldeles ikke piskes Korn ud, hvilket dog altid er mere eller mindre Tilfældet, hvor Meje-

jernet bruges, især naar man, som her paa Derne, hugger ud fra den staaende Sæd.

Uf Oventstaaende fremgaaer det klart, at Mejemaskinerne stadig forbedres. Den fra 1863 slaaer afgjort den fra 1860, men bliver lige saa afgjort slaaet af den fra 1867, der er stærkest, anvendes lettere under vanskelige Forhold og udretter mere og bedre Arbejde. Selv om man tænker sig dem staaende paa det Trin, de nu have naaet, uden videre Forbedringer, ville de kunne gøde Landmanden en væsentlig Støtte.

Iffjor blev der gjennem Schulke & Schemann i Hamborg indforstrevet en Samuelsons Slaamaskine hertil. Ved Uheld naaede den ikke frem i rette Tid, saa vi fik den ikke brugt, men det er en smuk lille Maskine, der sikkert vil arbejde godt. Den kostede i Indkjøbspris 208 Rd. 4 β , i Fragt og Told 34 Rd. 41 β , tilsammen 242 Rd. 45 β .

Paa Hr. Etatsraad Tesdorps's sydligere Gaarde, Gjedsergaard og Frisensfeldt, haves 3 Mejemaskiner, nemlig paa den førstnævnte en Samuelsons fra Fabriken Phönix i Odense og en af Hornsbys, paa den sidstnævnte en Samuelsons. De have udrettet noget Arbejde.

Durupgaard, Nykjøbing paa Falster.

A. la Cour.

Ifølge Deres ærede Opfordring, skal jeg gjerne besvare de til mig rettede Spørgsmaal angaaende den af mig anskaffede Mejemaskine.

1. Den her paa Gaarden benyttede Mejemaskine er af Samuelson & Co.'s Konstruktion. Den trækkes af 2 Heste og affjærer Kornet ved en Sav; ved Hjælp af 2 Binger lægges det paa en Platform, og ved 2 River aflægges det i Mæg.

2. Den er fabrikeret i Banbury.

3. Jeg veed ikke, hvad Navn Maskinen er fabrikeret.

4. Den har i Indkjøbspris, Told og Fragt kostet 380 Rd. 5 β .

5. Det forekommer mig, at Maskinen er godt forarbejdet og af gode Materialier.

6. Nogen enkelt Del af Maskinen har ikke i nogen betydelig Grad været udsat for mere Slid end andre.

7. I de 4 Aar, jeg har haft Maskinen, har dens Vedligeholdelse været for intet at regne, maaske et Par Rd.

8. Naar Kornet ligger stærkt, og Jorden er meget opblødt, kan Maskinen efter min Mening ikke bruges med Nytte.

9. Naar Kornet staaer godt, afmejer og aflægges Maskinen det meget smukt, endog bedre og ordentligere end det kan gjøres ved Haandkraft. Da Kornet aflægges til Neg, kan Opbindingen udføres hurtigere, Negene blive ens og tillige glattere og kunne af den Grund stilles bedre i Hov, ligesom de ogsaa fylde mindre saavel til Læs som i Laden. Hertil kommer endnu den Fordel, at der kun bliver meget lidt Rivelse efter Maskinen.

10. Til Havre og Hvede finder jeg Maskinen bedst; til Byg har jeg ikke brugt den, da jeg kun har Chevalierbyg, som jo er blødt i Straaet, og som oftest ligger.

11. Til Maskinen bruger jeg 1 Mand og 2 Heste, som skifte hver $\frac{1}{4}$ Dag.

12. Maskinen har omtrent mejet 8 Tdr. Land om Dagen, i 10 Timer.

13. Det første Aar, jeg fik Maskinen, mejede den 12 Tdr. Land med Hvede; men da Sæden flere Steder var nedflaaet, affar den flere Ar, naar den kom med Kornet, da jeg saavidt mulig bestandig mejer rundt paa Stykket, hvorfor jeg bestemte, at den skulde meje Havre, hvilket dog ikke skete, da vi fik et stærkt Uvejr med uafbrudt Regn og Storm i 24 Timer, hvorved alt Korn blev flaaet til Jorden. De 3 følgende Aar har jeg hvert Aar mejet en 40 Tdr. Land med Havre. Det er ikke meget, men i en travl Høst har det ikke lidet at betyde, da Arbejdet udføres, uden at det mærkes paa Arbejdskraften, saa at Høsten endes et Par Dage, før den ellers vilde blive endt, hvilket naturligvis kan være af stor Bigtighed.

14. Jeg har ikke formindsket Antallet af de sædvanlige Høstfolk siden Maskinens Anskaffelse, dels fordi mit Korn temmelig ofte gaar i Leje, da det paa Grund af Gaardens Beliggenhed optil Langleandsbæltet er meget udsat for stærke Storme, dels af den Grund at jeg har en Del faste Affordarbejdere, som jeg finder mig forpligtiget til at give stadigt Arbejde, saalænge Høsten varer.

15. Naar Maskinen skal bruges med rigtig Nytte, maa Jorden være drainet og renset for Sten.

Jeg har omtalt, at Maskinen affjar Axene, hvor de vare nedslaaede enten af Regn eller af Vind; men ved at bruge en Høstrive, som jeg 1863 bestilte af en engelsk Fabrikant, fandt jeg at Skaden derved ikke var saa betydelig, da Riven optog næsten alle Axene. Denne Rive har funden megen Udbredelse, som den vist ogsaa fortjener.

Frederiksdal ved Raskov.

H. Nyholm.

Idet jeg efterkommer den ærede Redaktions Opfordring om at give en Meddelelse om Anvendeligheden af Mejemaskiner under vore Forhold, for saavidt min Erfaring strækker, maa jeg paa Forhaand bemærke, at naar jeg ikke er kommet til bedre Resultater end dem, jeg kan meddele, da er Skylden vistnok mindre vedkommende Maskinens end min Mangel paa Udholdenhed til, ved fortsatte Forsøg, at bringe disse til at vinde den Anerkjendelse, som mange Andres Erfaring viser, at de maa fortjene, men det er i Sandhed en egen Sag, ved et meget stort Avlsbrug og under en travl Høst at experimentere med Heste og Folk, for hvis Kræfter der er saa fuldt Brug. Det er de hyppig indtræffende Brud paa Maskinernes mest paavirkede Dele og den derved opstaaede Standsning i Arbejdet, som har forhindret mig i at bruge Maskinerne saaledes, at nogen Arbejdsbesparelse ved dem er bevirket. Naar saaledes en halv Snæs Bindere, to Mand ved Maskinen og mindst en

Mand ved Afrunding af Hjørnerne af det Stykke Sæd, som mejes, ere bestjæftigede, og et Brud paa en Maskindel indtræffer, eller et Hjul synker ned i fugtig eller løs Jord, saaledes at Savens Bevægelse standses, da er det megen Tid og Arbejdskraft, der gaaer tabt, naar Folkene skulle vente, indtil en Reparation har fundet Sted, og disse Standsninger indtræffe desværre alt for hyppig, selv om Maskinen behandles med Omhu og rigeligen forsynes med Smørelse.

Efter disse forudgaaende Bemærkninger maa jeg anføre, at de Maskiner, jeg har ejet og ført i Brug, ere:

1. M'Cormick's, forfærdiget af Opfinderen i Chicago, Illinois i de amerikanske Fristater, og allerede af mig fremstillet ved Landmandsforsamlingen i Kjøbenhavn 1852; den kostede med Fragt fra Chicago c. 600 Rd.

2. Woods, kjøbt ved Landmandsforamlingen i Horsens 1861 for 275 Rd., medens Indkjøbsprisen i England ved Komiteen er mig ubekjendt.

3. R. Ransomes og B. Samuelsons Patentmaskine, indkjøbt af Udstillingskomiteen ved Odense Landmandsforamling 1863 for £ 37—12—5, medens jeg ved Auktionen betalte 270 Rd. Km. for den.

4. Fabriken Phoenix's forbedrede Samuelson'ske Maskine.

Den M'Cormick'ske Maskine var en af de første, som kom til Europa; den var kun plump forarbejdet, meget tung at trække; den kom, saavidt jeg mindes, 1849 eller 1850 til mig og blev kun lidet brugt. Den findes nu i Landbohøjskolens Samling, efter at jeg havde gjort en Del mislykkede Forsøg med den.

Wood's Maskine blev formodentlig, skjøndt forarbejdet i Amerika, kjøbt af Komiteen i England. Jeg fandt mig foranlediget til den 30te August 1861 at indrykke i Berlingske Tidende en Meddelelse om Maskinens Gang, der lød saaledes: „Den ved Landmandsforamlingen i Horsens af Undertegnede kjøbte „Wood'ske Mejemaskine“ fra Newyork har været brugt ved Balbngaard saavel til Hvede som til Bng. Den har i

fuldste Maal svaret til de Forventninger, man kan gjøre sig om en sliq Maskine, idet det har viist sig, at den fuldkommen jevnt kan afmeje Sæden, hvor den er nogenlunde staaende, paa omtrent 8 Tdr. Pd. om Dagen, trukken med Væthed af 2 Heste og betjent af 2 Mand, af hvilke den ene siddende har hjørt Maskinen, og den anden, staaende bagpaa, ikke alene har samlet Sæden, men ogsaa seet sig istand til at føre den fra Maskinen i Hobe af et Regs Størrelse. For at dette gunstige Resultat kan naaes, er det, som nævnt, nødvendigt, at Sæden ikke altfor meget er gaaet i Veje, saaledes at Mejningen kan finde Sted fra alle Sider. Denne Betingelse vil imidlertid være en Hovedanstødssten imod Maskinens Brugbarhed i Landets frugtbareste Egne; den har saaledes hos mig kun kunnet finde en meget indskrænket Anvendelse, hvorimod den vil blive af uberegnelig Nytte i de af Natur og Dyrkning mindre begunstigede Dele af Landet, hvor Arbejdskraften derhos er dyrest og vansteligst at erholde. Den Mangel, jeg, forinden jeg lærte Brugen af den Woodske Maskine, troede at finde ved den, at den ikke aflægger Sæden ved et særegent Apparat og derfor behøver 2 Mandes Betjening, medens f. Ex. Burgess & Ken's kun behøver een Mand, viser sig nu netop, istedetfor en Mangel, at være en stor Fordel, idet Opnegningen steer samtidig med Aflægningen ved een Mand's Kraft. Slutteligen tilføjes, at Maskinen i Horsens skal have viist sig fortrinlig til Slaaning af Græs."

Det samme Vidnesbyrd, jeg den Gang gav Maskinen, kan jeg endnu understrive, dog har jeg forandret min Mening om dens Mangel paa Aflægeapparat, efter at have lært dette at kjende ved den af Fabrikken Phoenix forbedrede Samuelsonske. Naar det kan holdes i en stadig Gang, er det selvfølgelig at foretrække for intet Apparat, da dog aabenbart een Mand's Arbejde spares. Maskinen er siden af og til benyttet hos mig, men, som dengang, efter en mindre Maalestof.

R. Ransomes og B. Samuelsons Patentmaskine svarede ikke saa godt til mine Forventninger, som den foregaaende

Maschine. Den var meget tung og vanskelig at holde i Arbejde, dels fordi Krumtappen, som bevæger Saven, ofte gik itu, dels, og i Hovedsagen, fordi Remforbindelser ved Maskiner, som skulle arbejde under aaben Himmel, ere uheldige. Remmen, som driver Bingerne, gik bestandig af, og Arbejdet underkastedes saaledes idelige Standsninger. For at gjøre mig Maskinen anvendelig henvendte jeg mig til Fabrikken Phoenix med Forlangende om, hvis det kunde lade sig gjøre, at sætte et Afslæggeapparat af Fabrikens paa. Der blev gjort uheldige Forsøg hermed, og Resultatet blev, at jeg bortbyttede Maskinen med en af Fabrikens Maskiner. Det glæder mig at kunne sige, at:

Fabrikken Phoenix's forbedrede Samuelsonske Mejemaskine er den bedste af alle dem, jeg har anvendt. Jeg troer, at den nærmer sig meget Idealet. Den arbejder med temmelig lidt Hestekraft, men jeg antager dog, at skjøndt 2 Heste kunne trække den, vil man bedst fremme Arbejdet ved Forspænd af 4 Heste. Den gjør en smuk jævn Skaar, aflægger godt, arbejder fortrinlig paa staaende Sæd og paa jævnt liggende imod Sæden, men — dog har jeg ikke brugt den meget; saaledes har den i 1867 kun mejet 27 Tdr. Land Svede paa Brorupgaard. Spørger man mig om Grunden, da henviser jeg til de denne Meddelelse indledende Ord.

Balsbygaard ved Slagelse.

A. W. Schj.

Angaaende Mejemaskiner skal jeg tillade mig at give Dem følgende Beretning:

1866 benyttede jeg en Maschine fra Fabrikken Phoenix i Odense, med Afslæggeapparat efter „Samuelsons & Comp.“ System.

Indkjøbsprisen var 300 Rd.

Maskinen var i det Hele taget godt gjort og af gode Materialier. Krumtappen og Knivstængerne lede forholdsvis mest;

og vi gjorde enkelte Smaaforandringer for at forhindre Mot-triker i at løbe af.

Vedligeholdelses-Omkostningerne have været højst ubetydelige.

Som Mangler maa jeg nævne, at Knivene let stoppe, naar Maskinen ikke gaaer meget hurtigt, og at det har sine store Banfæligheder at bruge den til Vejesæd, og naar den gaaer med Kornet.

Afmejsningen og Aflægningen forretter den meget godt.

Havre og Bng høster den bedst.

Maskinen arbejder bedst og mest uafbrudt ved 4 Heste, som da med Lethed arbejde hele Dagen, 2 Folk til at ride Hestene og 1 Mand til at fjerne eventuelle Forhindringer og hjælpe at smøre.

Den kan meje fra 7 til 9 Tdr. Land paa 1 Dag.

1866 høstede den 20 Tdr. Land med Rug, 20 Tdr. Rd. Havre og 25 Tdr. Rd. Bng, og 1867 5 Tdr. Land Hvede, 20 Tdr. Rd. Havre og 9 Tdr. Rd. Bng.

Antallet af de faste Høstfolk er forblevet uforandret, men Høsten er derved bleven faa meget hurtigere tilendebragt.

Jorden maa være drainet og tillige helst være faa jævn som mulig.

Forandringer i Driften indseer jeg ikke mulige.

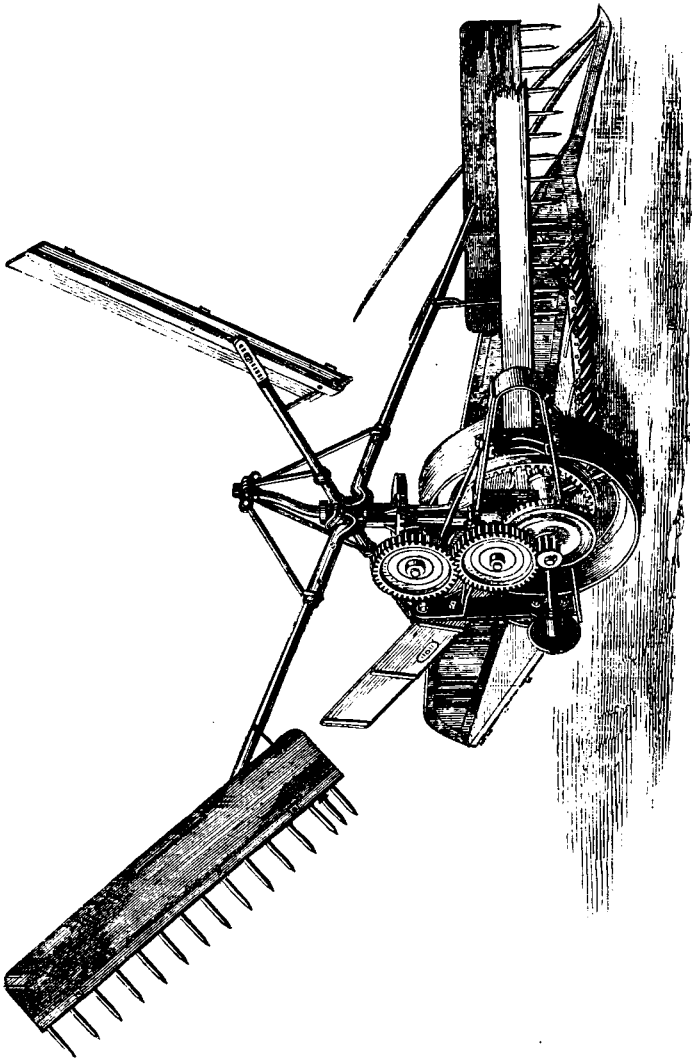
1867 indforskrev Firmaet M. P. Allerup i Odense en Maskine fra England, som de overlod mig til Prøve, og som tilfredsstillende langt bedre end den ovennævnte, faa at jeg efter endt Høst købte denne Maskine.

Dens Navn er: »Governor Self-Raker Reaper« fra Firmaet „Hornsby & Sons“, Grantham, og den kostede med Told og Fragt 360 Rd.

Maskinen var meget solidt forarbejdet og vejer mere end den fra Phoenix, men er dog lettere at trække for Hestene.

Intet Bræk stete i Løbet af Høsten, og der er altsaa ingen Vedligeholdelsesomkostninger faldet paa den.

I Vejesæd og med Kornet har det ogsaa sine Banfælig-

Gorishy & Son's Mejemaffine (Governor Self-Raker).

heder at bruge denne Maskine, men dog mindre end ved den anden.

Om Punkterne 9, 10, 11 og 12 gjælde det samme som ved den Ovennævnte.

Den høstede 5 Tdr. Land med Hvede, 20 Tdr. Rd. Havre og 9 Tdr. Rd. Byg.

Grunden, til at jeg i Sommeren 1867 brugte Maskinen saa lidt, laa væsentligst i, at mit Korn ikke stod smukt.

Denne sidstomtalte Maskine har følgende Hovedfordele fremfor den fra Phoenix: 1. den arbejder langt roligere og mere stødt; 2. Aflægningsapparatet er langt bedre, idet det bevæges ved en stæv Krumtap, der giver det en jævnere og roligere Gang end dem, der bære en uregelmæssig Plan med Ruller som Ledebane for Aflæggerarmene.

Denne Maskines Konstruktion har Firmaet M. P. Allerup i Odense optaget, og det vil kunne levere en saadan Maskine til samme Pris som den førstnævnte, nemlig 300 Rd.

Ravnholt ved Odense.

Schestedt-Inul.

Som Svar paa deres ærede Skrivelse kan jeg herved meddele Dem, at min Mejemaskine er fra Fabrikken Phoenix i Odense, fabrikeret Aar 1864 og har Nr. 18. Den lægger selv Sæden af i Negbunker ved Hjælp af 4 Binger, hvoraf hveranden er forsynet med Rivetænder. Den blev kjøbt paa sidste Landmandsmøde i Aarhus for 300 Rd. uden videre Omkostninger. Den er i det Hele taget forarbejdet godt og af gode Materialier; kun vilde det være gavnligt, om der var Split for alle Nøttriker, som ikke skulle bruges til at stille Maskinen med, og Dobbelt-Nøttriker, hvor Maskinen stilles, da Nøttrikerne let gaa løse og tabes. Ligeledes vilde det være ønskeligt, om der kunde anbringes en Smørelsebeholder ved det lille

ovale Hjul, der trækker Knivene, ligesom ogsaa ved det lille Hjul, der bærer Maskinen ind til Sæden, da disse Hjul maa smøres meget ofte, skjøndt de dog næsten ere umulige at forhindre fra at blive varme. I de to Aar, Maskinen har arbejdet hos mig, ere ingen Dele blevne synderlig slidte, og ingen fornyede, og som Følge deraf har jeg ingen Vedligeholdelses- eller Fornyelsesomkostninger haft. Maskinen arbejder meget godt, naar Sæden staaer op, men naar Sæden ligger, kan den kun høste den, naar den kommer imod Lejet, og paa vaad Jord eller Mosebund arbejder den sig fast. Den høster og aflægger Kornet meget godt, uden at noget falder af, om Kornet end er nok saa modent.

Paa Grund af at jeg er meget plaget med Lejekorn, har jeg kun brugt Maskinen til Hvede, Havre og Raps, og det har den høstet udmærket. I anden Sæd har jeg ikke benyttet den, da denne Sæd altid har ligget. Til at trække Maskinen udfordres fire Heste, skjøndt den er beregnet til to Heste, to Kuste og en Mand til at runde Hjørnerne af.

Jeg har ikke brugt at lade Kornet binde op lige efter Maskinen, saa jeg kan ikke sige, hvor mange Bindere den kan beskæftige. Dog antager jeg, at 8 Mennesker kunne binde op og sætte Kornet sammen ligesaa hurtig, som den kan høste det, da den vel omtrent i 11 Timer kan høste 10 Tdr. Land. Første Aar, 1866, høstede jeg omtr. 40 Tdr. Land Havre, 7 Tdr. Ld. Hvede og 7 Tdr. Ld. Raps, hvilke sidste den høstede i 4 Timer; dog bemærkes det, at Rapsen ikke var stærk og ikke sammenfiltret i Toppen. I 1867 høstede den kun 10 Tdr. Ld. Hvede, da den anden Sæd laa ned, og jeg ingen Raps havde. Jeg benytter endnu det samme Antal Høstfolk. Det er nødvendigt for Maskinens Brug, at Jorden er fri for Grøfter, da der, som bekendt, maa kjøres rundt om Marken, ligesom denne ogsaa maa være nogenlunde rensket for større Sten. Paa Jorder, hvor der i Reglen ikke er Lejekorn, tør jeg anbefale Maskinen som meget brugbar; hos mig er den mindre

anvendelig, da næsten hvert Aar største Parten af mit Korn ligger mere eller mindre i Leje.

Solmstrupgaard ved Aarhus.

M. V. Petersen.

Den her brugte Mejemaskine, der er kommet fra det Schmitzke Jernstøberi i Aalborg, blev kjøbt paa Landmandsmødet i Horsens. Den blev kun benyttet lidt her paa Gaarden den første Sommer. Maskinen kostede i Horsens 500 Rd., og Omkostningerne, inden den kom hertil, beløb sig omtrent til 50 Rd. Grunden, hvorfor den ikke er bleven benyttet senere, er den, at den var altfor tung; 4 Heste kunde kun trække den $\frac{1}{4}$ Dag, og med den Hestekraft og 2 Mandes Betjening kunde Maskinen kun meje 6 à 7 Tdr. Land om Dagen. Dertil kom, at hvor Sæden laa meget, mejede den ikke alene mindre, men lavede det daarligere.

Kannebeksholm ved Næstved.

J. Olsen.

Rettelse.

Side 590, Lin. 20 f. o., noget, læs: meget.
